

REPUBLIKA E KOSOVËS
ZYRA E AUDITORIT TË PËRGJITHSHËM

Nr. i Dokumentit: 22.7.1-2015-08

RAPORTI I AUDITIMIT
PËR PASQYRAT FINANCIARE TË KOMUNËS SË GLLOGOCIT
PËR VITIN E PËRFUNDUAR MË 31 DHJETOR 2015

Prishtinë, qershor 2016

Auditori i Përgjithshëm i Republikës së Kosovës është institucioni më i lartë i kontrollit ekonomik e financiar, i cili me Kushtetutën dhe ligjet e vendit gëzon pavarësi funksionale, financiare dhe operative. Zyra e Auditorit të Përgjithshëm kryen auditime të rregullsisë dhe të performancës dhe për punën e vet i jep llogari Kuvendit të Kosovës.

Misioni ynë është që të kontribuojmë në menaxhimin e shëndoshë financiar në administratën publike. Ne kryejmë auditime në përputhje me standardet e njohura ndërkombëtare të auditimit në sektorin publik si dhe me praktikat e mira evropiane.

Raportet e Zyrës së Auditorit të Përgjithshëm promovojnë drejtpërsëdrejti llogaridhënien pasi që ato ofrojnë bazë të qëndrueshme për t'u kërkuar llogari menaxherëve të çdo organizate buxhetore. Në këtë mënyrë ne po rrisim besimin në shpenzimin e fondeve publike dhe po luajmë një rol aktiv në sigurimin e interesit të taksapaguesve dhe të palëve tjera të interesit në rritjen e përgjegjësisë publike.

Auditori i Përgjithshëm ka vendosur në lidhje me opinionin e auditimit dhe raportin mbi Pasqyrat Vjetore Financiare të Komunës së Gllogocit, në konsultim me Ndihmës Auditorin e Përgjithshëm Qerkin Morina, i cili e ka mbikëqyrur auditimin.

Raporti dhe opinionin i lëshuar janë rezultat i auditimit të kryer nën menaxhimin e Drejtorit të Auditimit, Astrit Bllaca, i mbështetur nga, Fejzullah Fejza, (udhëheqës i ekipit) dhe Ernes Beka.

TABELA E PËRMBAJTJES

Përmbledhje e përgjithshme	4
1 Pasqyrat vjetore financiare dhe obligimet e tjera për raportimin e jashtëm	7
2 Qeverisja.....	11
3 Menaxhimi Financiar dhe Kontrolli.....	17
Shtojca I: Qasja dhe metodologjia e auditimit	27
Shtojca II: Shpjegim i llojeve të ndryshme të opinioneve të aplikuara nga ZAP	28
Shtojca III: Rekomandimet e vitit paraprak	31

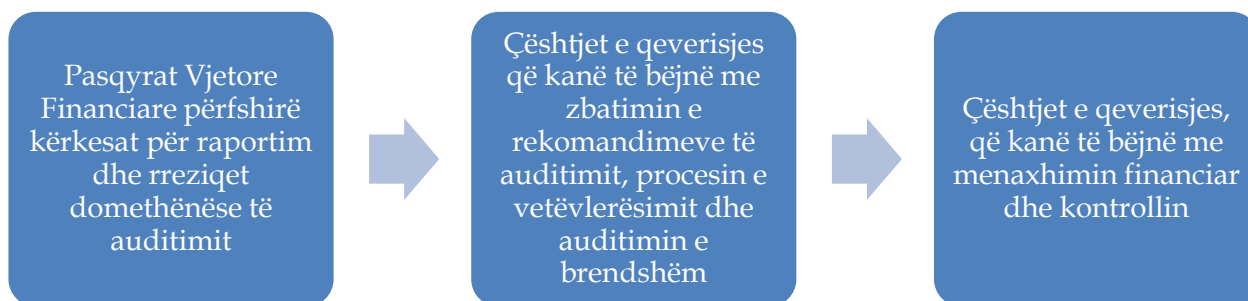
Përmbledhje e përgjithshme

Hyrje

Ky raport përmbledhë çështjet kryesore që dalin nga auditimi i Pasqyrave Vjetore Financiare të Komunës së Glogocit për vitin 2015 – i cili e përcakton Opinionin e dhënë nga Auditori i Përgjithshëm. Falënderojmë Kryetarin e Komunës dhe stafin e tij për ndihmën e tyre gjatë procesit të auditimit.

Ekzaminimi i pasqyrave financiare për vitin 2015 u ndërmor në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Auditimit të Sektorit Publik (SNISA). Qasja jonë ka përfshirë testet dhe procedurat, të cilat kemi menduar se janë të nevojshme për të arritur në një opinion lidhur me pasqyrat financiare. Qasja e ndërmarrë është paraqitur në Memon e Planifikimit të Auditimit, e datës 08.10.2015.

Auditimi ynë është fokusuar në:

(Më hollësisht, shih Shtojcën I të këtij raporti).

Niveli i punës së kryer nga Zyra e Auditorit të Përgjithshëm për të përfunduar auditimin për vitin 2015 përcaktohet nga cilësia e kontrollit të brendshëm të zbatuar nga menaxhmenti.

Opinion

Shtojca II shpjegon llojet e ndryshme të opinionëve të aplikuar nga ana e Zyrës së Auditorit të Përgjithshëm

Opinion i Auditorit të Përgjithshëm është:

“Opinion i Pamodifikuar me Theksim të Çështjes” sepse auditimi ynë ka identifikuar keqklasifikime në llogaritë e PVF-ve në vlerën totale prej 290,687€.

Formulimi i plotë i opinionit është dhënë në hollësi te nën kapitulli 1.2 i këtij raporti.

Konkluzioni i përgjithshëm

Sistemi i kontrollit të brendshëm i vendosur nga komuna, funksionon në mënyrë efektive në disa fusha, por dobësitë ende janë të pranishme në disa fusha të rëndësishme të qeverisjes.

Konkluzionet dhe rekomandimet tona kryesore janë:

Përgjigja e Menaxhmentit në auditimin 2015

Kryetari i Komunës ka marrë në konsideratë dhe është pajtuar me gjetjet dhe konkluzionet e auditimit në këtë raport, si dhe është zotuar se do t'i adresoj rekomandimet e dhëna.

Ne e konsiderojmë si të kryer faktin që Kryetari:

- Do ta shqyrtoj raportin e auditimit në Asamblenë Komunale; dhe
- Deri në fund të muajit janar 2017, ta diskutoj në Asamblenë Komunale progresin lidhur me implementimin e Planit të Veprimit për rekomandimet e auditimit, para se PVF 2016 të jenë dorëzuar në Ministrinë e Financave.

1 Pasqyrat vjetore financiare dhe obligimet e tjera për raportimin e jashtëm

1.1 Hyrje

Rishikimi ynë i Pasqyrave Vjetore Financiare (PVF) merr parasysh pajtueshmërinë me kornizën raportuese si dhe cilësinë dhe saktësinë e informacionit të prezantuar në PVF. Ne, gjithashtu, shqyrtojmë deklaratën e bërë nga Zyrtari Kryesor Administrativ (ZKA) dhe Zyrtari Kryesor Financiar (ZKF), kur PVF-të dorëzohen në Qeveri.

Deklarata për prezantimin e PVF-ve përfshin një numër të pohimeve në lidhje me pajtueshmërinë me kornizën raportuese si dhe cilësinë e informacionit në kuadër të PVF-ve. Këto pohime kanë për qëllim t'i ofrojnë Qeverisë sigurinë se të gjitha informatat relevante janë ofruar për të siguruar se mund të ndërmerret një auditim gjithëpërfshirës.

1.2 Opinioni i auditimit

PËR KOMUNËN E GLLOGOCIT

OPINION I PAMODIFIKUAR ME THEKSIM TË ÇËSHTJES

Ne kemi audituar pasqyrat vjetore financiare të Komunës së Gllogocit për vitin e përfunduar më 31 dhjetor 2015, të cilat përfshijnë pasqyrën e pranimeve dhe të pagesave në para të gatshme, pasqyrën e krahasimit të shumave buxhetore dhe aktuale, shënimet shpjeguese të pasqyrave financiare si dhe shpalosjet.

Sipas mendimit tonë, Pasqyrat Vjetore Financiare prezantojnë një pamje të drejtë dhe të vërtetë në të gjitha aspektet materiale të pranimeve dhe pagesave si dhe të buxhetit të realizuar të Komunës së Gllogocit për vitin e përfunduar më 31 dhjetor 2015, në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Kontabilitetit për Sektorin Publik (të kontabilitetit në para të gatshme), Ligjit për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë (me plotësime dhe ndryshime) dhe Rregullën Financiare të MF nr. 03/2013 për Pasqyrat Vjetore Financiare të organizatave buxhetore.

Baza për Opinion

Ne kemi kryer auditimin në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Institucioneve Supreme të Auditimit (SNISA). Sipas këtyre standardeve, përgjegjësitë tona janë përshkruar më poshtë tek pjesa për Përgjegjësitë e Auditorit për Auditimin e Pasqyrave Vjetore Financiare. Sipas kërkesave etike, të cilat janë relevante për auditimin tonë të Pasqyrave Vjetore Financiare të Organizatave Buxhetore në Kosovë, ZAP është i pavarur nga komuna dhe përgjegjësitë e tjera etike janë

përmbyshë në pajtim me këto kërkesa. Ne besojmë se dëshmitë e auditimit që janë marrë, janë të mjaftueshme dhe të përshtatshme për të siguruar bazën për opinion.

Theksimi i çështjes

Dëshirojmë të tërheqim vëmendjen se 290,687€ në total, janë pagesa të cilat janë keqklasifikuar në kategoritë e ndryshme ekonomike: 120,467€ nga investimet kapitale dhe 139,838€, nga kategoria e mallrave dhe shërbimeve, janë paguar për pagat e punonjësve zëvendësues të arsimit, kurse nga mallrat dhe shërbimet janë paguar për projekte kapitale 30,381€. Të gjitha këto pagesa ishin realizuar përmes vendimeve gjyqësore dhe pagesave direkte të Thesarit. Arsyeja kryesore për këtë gabim është buxheti i kufizuar për paga dhe mëditje, nga të cilat komuna nuk ka mund t'i mbulojë këto shpenzime. Poashtu pagesat nga palët e treta janë prezantuar në PVF në vlerë 1,256,000€, por nuk janë regjistruar në SIMFK. Ne nuk e kemi kualifikuar opinionin për këto çështje.

Përgjegjësia e Menaxhmentit dhe personave përgjegjës për Qeverisje dhe Pasqyrat Vjetore Financiare

Kryetari i Komunës dhe Zyrtari Kryesor Financiar janë përgjegjës për përgatitjen dhe prezantimin e drejtë të pasqyrave financiare sipas Standardeve Ndërkombëtare të Kontabilitetit në Sektorin Publik (SNKSP) - Raportimi Financiar bazuar në Kontabilitetin e Parasë së Gatshme, si dhe është përgjegjës për kontrollë të brendshme të tilla të cilat menaxhmenti i përcakton si të nevojshme për të mundësuar përgatitjen e pasqyrave financiare pa keqdeklarime materiale të shkaktuara qoftë nga mashtrimi apo gabimi. Kjo përfshin zbatimin e Ligjit nr.03/L-048 për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë (me ndryshime dhe plotësime).

Kryetari i Komunës dhe Zyrtari Kryesor Financiar janë përgjegjës për mbikëqyrjen e procesit të raportimit financiar të komunës.

Përgjegjësia e Auditorit të Përgjithshëm për auditimin e pasqyrave vjetore financiare

Përgjegjësia jonë është që ta shprehim një opinion për pasqyrat vjetore financiare në bazë të auditimit tonë. Ne e kemi kryer auditimin në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Auditimit. Këto standarde kërkojnë që ne t'i përmbahemi kërkesave etike dhe ta planifikojmë dhe ta kryejmë auditimin për të marrë siguri të arsyeshme për atë nëse pasqyrat financiare nuk kanë keqdeklarime materiale.

Objektivat tona janë që të marrim siguri të arsyeshme nëse pasqyrat vjetore financiare në tërësi nuk përmbajnë keqdeklarime materiale qoftë nga mashtrimi ose gabimi. Siguria e arsyeshme është një nivel i lartë i sigurisë, por nuk garanton se një auditim që kryhet në pajtim me SNISA-t do të zbulojë gjithnjë një keqdeklarim material kur ajo ekziston. Keqdeklarimet mund të lindin nga mashtrimi ose gabimi dhe konsiderohen materiale nëse, individualisht ose së bashku, ato mund të pritët që të ndikojnë vendimet e përdoruesve të marra mbi bazën e këtyre pasqyrave vjetore financiare.

Auditimi përfshinë kryerjen e procedurave për të marrë dëshmi auditimi rreth shumave dhe shpalosjeve në pasqyrat financiare. Procedurat e zgjedhura varen nga gjykimi i auditorit, duke përfshirë këtu edhe vlerësimin e rreziqeve nga keqdeklarimet materiale në pasqyrat financiare, qoftë për shkak të mashtrimit apo gabimit. Në bërjen e këtyre vlerësimeve të rrezikut, auditori e konsideron kontrollin e brendshëm që është relevant në përgatitjen e pasqyrave financiare nga entiteti, në mënyrë që të dizajnojë procedura të auditimit që janë të përshtatshme për rrethanat e entitetit, por jo për qëllim të shprehjes së opinionit mbi efektivitetin e kontrollit të brendshëm të entitetit.

Auditimi e përfshinë edhe vlerësimin e përshtatshmërisë së politikave kontabël të përdorura dhe arsyeshmërinë e përllogaritjeve kontabël të bëra nga menaxhmenti, si dhe vlerësimin e prezantimit të pasqyrave financiare.

1.3 Rreziqet domethënëse në PFV

Përshkrimi

Në Memon tonë të planifikimit të auditimit, të datës 08.10.2015, janë identifikuar tri rreziqe për PVF-të. Këto janë rreziqe të keqdeklarimeve materiale, të cilat mund të rezultojnë në modifikim të opinionit ose në theksim të çështjes. Dy prej tyre (keqklasifikimi i shpenzimeve si dhe pagesat nga palët e treta) janë materializuar, sepse menaxhmenti nuk kishte ndërmarrë ndonjë veprim për të adresuar rreziqet e identifikuara.

Auditimi ynë përfundimtar ka identifikuar keq klasifikime në vlerë totale 290,687€. Më poshtë, ato janë renditur sipas kategorive ekonomike;

- Nga kategoria e Investimeve Kapitale përmes vendimeve gjyqësore dhe pagesave direkte nga Thesari janë paguar 120,467€, për pagat e punonjësve zëvendësues të arsimit;
- Nga kategoria e Mallrave dhe Shërbimeve përmes vendimeve gjyqësore dhe pagesave direkte të Thesarit janë paguar 139,838€, për pagat e punonjësve zëvendësues të arsimit.
- Nga kategoria e Mallrave dhe Shërbimeve përmes vendimeve gjyqësore dhe pagesave direkte të Thesarit janë paguar 30,381€, për operatorët ekonomik të cilët kanë kryer projekte kapitale.

Vetëm për pagat e punonjësve zëvendësues të arsimit, paditë gjyqësore ndaj komunës dhe kërkesat për ekzekutim direkt nga Thesari janë në shumë të përgjithshme prej 260,306€, nga kategoritë e investimeve kapitale dhe mallrave dhe shërbimeve. Edhe pse kjo vlerë është kryer nga thesari, konsiderohet si keqklasifikim.

Pagesat nga palët e treta janë prezantuar në PVF në vlerë 1,256,000€, por nuk janë regjistruar në SIMFK. Ky rrezik është materializuar sepse nga menaxhmenti nuk është ndërmarrë ndonjë veprim

për ta adresuar rrezikun e paraqitur, edhe pse ka pranuar qarkoren informuese nga thesari për trajtimin e pagesave nga palët e treta.

Rreziku tjetër që kishte të bënte me mos regjistrimin e pasurive të identifikuara nuk është materializuar, sepse menaxhmenti ka bërë aktivitetet e duhura për të siguruar një raport gjithëpërfshirës të pasurive në PVF.

1.4 Pajtueshmëria me kërkesat për PVF dhe kërkesat tjera për raportim

Komuna si organizatë buxhetore kërkohet të veprojë në përputhje me kornizën e caktuar raportuese dhe kërkesat tjera për raportim. Ne kemi marrë parasysh:

- Pajtueshmërinë me Rregullën Financiare nr. 03/2013;
- Kërkesat e LMFP-së nr. 03/L-048, (me ndryshime dhe plotësime);
- Kërkesat e buxhetit;
- Nëse PVF janë nënshkruar nga ZKF dhe Kryetari;
- Nëse PVF janë përgatitur në gjuhën shqipe dhe serbe;
- Dorëzimin e raporteve të rregullta tremujore në Kuvend Komunal; dhe
- Draft planin dhe planin përfundimtar të prokurimit me kohë.

Në draft Pasqyrat Financiare ishte i nevojshëm një korrigjim në lidhje me prezantimin e detyrimeve kontingjente, dhe pas sugjerimeve tona, pasqyrat ishin dërguar për korrigjim në thesar.

DEKLARATA E BËRË NGA KRYETARI I KOMUNËS

Marrë parasysh çka u tha më lart, Deklarata e bërë nga ZKA dhe ZKF, me rastin e dorëzimit të draft PVF-ve në Qeveri, nuk mund të konsiderohet plotësisht e saktë për shkak se gjatë auditimit janë identifikuar keqklasifikime si dhe çështje tjera të paraqitura në kapitullin 1.3.

1.5 Rekomandimet

Rekomandimi 1 Prioritet i lartë - Kryetari duhet të sigurojë se është bërë një analizë për t'i përcaktuar shkaqet që kanë ndikuar në theksim të çështjes. Është e nevojshme që të ndërmerren veprimet e duhura për t'i adresuar shkaqet për mos regjistrim të duhur të shpenzimeve në kategoritë adekuate, respektivisht që shpenzimet dhe pagesat nga palët e treta të regjistrohen në mënyrë të drejtë.

2 Qeverisja

2.1 Hyrje

Aranzhimet efektive të qeverisjes janë thelbësore për komunën që të menaxhojë në mënyrë të suksesshme sfidat me të cilat përballet dhe të sigurojë ofrimin e shërbimeve më të mira në dobi të taksapaguesve dhe të shfrytëzuesve tjerë të shërbimeve.

Një mjet kyç në mbështetje të qeverisjes efektive është zbatimi i rekomandimeve të auditimit pasi kjo tregon se sa menaxhmenti duket i përkushtuar t'i zhvilloj proceset ekzistuese dhe kontrollet. Në mënyrë të ngjashme, lista kontrolluese e vetëvlerësimit që plotësohet nga të gjitha organizatat buxhetore siguron një kornizë për zhvillimin e aranzhimeve të zgjeruara të qeverisjes. Është e rëndësishme që përgjigjet e dhëna nga komuna lidhur me vetëvlerësimin të jenë të mbështetura nga dëshmitë përkatëse.

Pjesa tjetër e rishikimit të aranzhimeve të qeverisjes e pasqyron një shqyrtim të:

- Fushave të aranzhimeve të qeverisjes ku nevojiten përmirësime të rëndësishme dhe ku ne besojmë se rekomandimet tona mund të nxisin përmirësime pozitive, duke e përfshirë edhe shqyrtimin e sistemit të Auditimit të Brendshëm; dhe
- Fushave të menaxhimit financiar dhe kontrollit të identifikuar përmes punës sonë të auditimit, duke përfshirë punën specifike të drejtuar në çështjet e pajtueshmërisë në sistemet kyçe të të hyrave dhe shpenzimeve (këto fusha janë shqyrtuar në kapitullin 3 të këtij raporti).

2.2 Konkluzioni i përgjithshëm mbi qeverisjen

Ekziston një numër i dobësive të qeverisjes brenda komunës veçanërisht në lidhje me llogaridhënien, menaxhimin e rrezikut dhe cilësinë e raportimit menaxherial. Lista kontrolluese e vetëvlerësimit, e cila nuk ishte plotësuar brenda afateve nga komuna. Kjo listë është plotësuar, dhe atë pjesërisht, pas kryerjes së punës sonë në terren. Aranzhimet tjera të cilat do ta mbështesnin zhvillimin e qeverisjes, si përgjigjja efektive ndaj rekomandimeve të auditimit dhe operimi i një sistemi i auditimit të brendshëm të cilësisë së më të lartë duhet të konsiderohen.

2.3 Rekomandimet e vitit paraprak

Raporti ynë i auditimit për PVF-të e vitit 2014 të Komunës së Glllogocit ka rezultuar në 18 rekomandime. Komuna kishte përgatitur një Plan Veprimi me përshkrimet e duhura se si do të implementohen rekomandimet e dhëna. Deri në fund të auditimit për vitin 2015, gjashtë (6) rekomandime janë implementuar; gjashtë (6) janë adresuar dhe gjashtë (6) nuk janë adresuar ende. Për një përshkrim më të plotë të rekomandimeve dhe mënyrës se si janë adresuar ato, shihni Shtojcën III.

Raporti i auditimit të vitit 2014, ishte diskutuar edhe në Asamblenë Komunale.

Rekomandimi

Çështja 1 – Implementimi i rekomandimeve nga viti paraprak – Prioritet i lartë

E gjetura Vetëm një pjesë e rekomandimeve të vitit të kaluar janë implementuar, dhe disa janë në proces të implementimit. Komuna nuk ka ndjekur ndonjë proces formal për të menaxhuar dhe monitoruar mënyrën e implementimit të rekomandimeve të Auditorit të Përgjithshëm.

Rreziku Dobësitë e vazhdueshme të kontrolleve të menaxhmentit dhe kontrolleve tjera në sistemet financiare kyçe, të cilat kanë rezultuar në:

- Shfaqjen e dobësive në procesin e prokurimit dhe arritjen e vlerës për para;
- Shpenzimet në lidhje me kontestet gjyqësore, me ndikim direkt në buxhetet e vitit vijues, duke e cenuar likuiditetin për vitin aktual;
- Monitorimi i dobët i dhënies së fondeve për Subvencione;
- Administrimi joefikas i llogarive të arkëtueshmeve, me ndikim direkt në efikasitetin e komunës në performacën financiare; dhe
- Menaxhimi jo i duhur i borxheve ndaj debitorëve, që tregon për një planifikim të dobët buxhetor dhe aftësinë likuiduese të komunës për pagesën e detyrimeve të mbetura nga vitet e mëhershme.

Rekomandimi 2 Kryetari duhet të forcoj masat e kontrollit dhe të përgjegjësisë ndaj personave të ngarkuar për adresimin të plotë rekomandimeve që veprimet e parashikuara me plan veprimi të zbatohen, në veçanti në fushat e identifikuara me shkallë të lartë rreziku dhe brenda afateve të përcaktuara.

2.4 Lista kontrolluese e vetëvlerësimit të MFK-së

Rekomandimi

Çështja 2 – Lista kontrolluese e vetëvlerësimit – Prioritet i lartë

E gjetura Komuna e Glogocit nuk kishte arritur që në afatin e përcaktuar nga MF të përmbush detyrimin për dorëzimin e pyetësorit të vetëvlerësimit, dhe për këtë arsye ne nuk kemi arritur që të shqyrtojmë asnjë pyetje kyçe të pyetësorit të vetëvlerësimit të cilat lidheshin me komponentë të caktuar. Pyetësi ishte plotësuar pas përfundimit të punës sonë në terren, dhe atë vetëm për disa komponenta.

Po ashtu, as Auditimi i Brendshëm nuk i ka ngritur çështjet më lart. Për më shumë, veprimi i ndërmarrë për adresimin e çështjeve të identifikuara nga vetëvlerësimi i vitit 2014 është i limituar.

Kjo situatë ka ndodhur për shkak të mungesës së qartësisë brenda Komunës së Glogocit që ka të bëjë me rëndësinë e kësaj liste kontrolluese dhe me atë se kush është zyrtari përgjegjës për përpilimin dhe rishikimin formal mbi progresin e paraqitur nga menaxherët e linjës në fushat përkatëse të bazuara në rezultatet konkrete.

Rreziku Mos plotësimi i pyetësorit të vetëvlerësimit në afatin e caktuar, përveç që është mospërmbushje e kërkesës statutores, nuk mundëson pasqyrimin e përparësive dhe të metave të sistemeve të menaxhimit financiar dhe operimit të kontrolleve të komunës.

Rekomandimi 3 Kryetari duhet të sigurojë se është zbatuar kërkesa për plotësimin e pyetësorit të vetëvlerësimit dhe që është bërë adresimi i fushave me dobësi në mënyrë pro aktive dhe sistematike. Rishikimin e cilësisë së pyetësorit duhet ta bëjë auditimi i brendshëm, dhe pas dokumentimit të saj, e njëjta të dorëzohet në Ministrinë e Financave.

2.5 Rishikimet specifike të qeverisjes

Puna jonë në fusha të veçanta të aranzhimeve të qeverisjes është bazuar përmes planifikimit të auditimit, duke marrë parasysh kontekstin brenda të cilit komuna operon dhe sfidat me të cilat përballlet.

2.5.1 Vlerësimi i rrezikut

Sipas procedurave të menaxhimit financiar dhe kontrolleve, të gjitha organizatat buxhetore kërkohet të zbatojnë vlerësimin e rrezikut. Udhëzimet e përcaktuara kërkojnë që komuna të ketë regjistrin e rrezikut i cili duhet të mbulojë të gjitha komponentët e rëndësishme të menaxhimit. Regjistri i rrezikut duhet të jetë i kompletuar për të mbështetur dhe adresuar sfidat dhe reagimin e menaxhmentit ndaj tyre, në funksion të një menaxhimi efektiv operacional dhe strategjik të komunës.

Rekomandimi

Çështja 3 - Moszbatimi i kërkesave për menaxhimin e rrezikut - prioritet i lartë

E gjetura	Komuna ende nuk ka politika të hartuara për vlerësim, identifikim dhe përcaktim të rreziqeve nëpërmjet regjistrit sipas prioritetit apo llojit. Po ashtu, mungon menaxhimi i rrezikut, i cili do t'i mbulojë aktivitetet e përfshira në planifikimin, monitorim dhe kontroll të veprimeve që do të adresojnë rreziqet e identifikuar.
Rreziku	Mungesa e një regjistri të rreziqeve potenciale si dhe mungesa e qasjes dhe veprimeve për menaxhimin e tyre mund të reduktoj efektivitetin e komunës dhe të ndikoj në mos përmbushjen e objektivave dhe planeve të synuara.
Rekomandimi 4	Kryetari duhet të sigurojë se identifikimi, vlerësimi i rrezikut dhe masat për reduktimin e rreziqeve në nivele të pranueshme, shqyrtohen në nivelet më të larta të menaxhmentit. Më tej, duhet të sigurohet se është deleguar përgjegjësia e drejtpërdrejtë për menaxhimin e rrezikut tek një drejtor përkatës, i cili në koordinim me udhëheqësit e njësive do të menaxhojë këtë proces dhe do të raportojë në baza të rregullta mbi rreziqet.

2.5.2 Raportimi Menaxherial

Menaxhmenti ka zbatuar një sërë kontrollesh të brendshme për të siguruar se sistemet financiare funksionojnë siç duhet. Është e rëndësishme që ato të përfshijnë raportimin e duhur tek menaxhmenti për të mundësuar një përgjigje efektive dhe me kohë ndaj problemeve operative të identifikuar.

Rekomandimi

Çështja 4 – Dobësi në kontrollet menaxheriale – Prioriteti i lartë

- E gjetura** Komuna ka një strukturë të shpërndarë të operimit, të ndarë në drejtori të caktuara, të cilat kanë funksione dhe role të identifikuar qartazi. Bartja e informacionit të këtyre drejtorive në nivelin sasior dhe cilësor, nuk ishte e plotë në kuptimin e mbështetjes për proceset vendimmarrëse të komunës. Procesi i raportimit të brendshëm ka rezultuar me një numër dobësish, të cilat kufizojnë një menaxhim më efektiv. Përgjegjësitë janë të kufizuara dhe nuk janë duke u zbatuar në mënyrë të duhur.
- Rreziku** Kërkesat e dobëta të llogaridhënies dhe raportimi financiar i cilësisë së dobët reduktojnë efektivitetin e menaxhimit financiar brenda komunës, duke rezultuar me dobësi në procesin buxhetor si dhe në efektivitetin e shpenzimit, duke e reduktuar mundësinë që menaxhmenti të reagojë me kohë ndaj sfidave financiare. Ato gjithashtu rrisin rrezikun për shpenzime të parregullta.
- Rekomandimi 5** Kryetari duhet të sigurojë se është kryer një rishikim për mënyrën e tanishme të llogaridhënies dhe të kërkesave për raportim të vendosura në drejtoritë e komunës dhe të zbatoj forma më të mira për arritjen e objektivave të synuara.

2.6 Sistemi i auditimit të brendshëm

Sistemi i auditimit të brendshëm është një pjesë kyçe e kontrollit të brendshëm dhe për shkak të rëndësisë së tij, po e trajtojmë veçmas në këtë seksion. Konsiderata jonë është e veçantë për fushëveprimin e punës së auditimit të brendshëm dhe aktivitetet e Komitetit të Auditimit. Përveç kësaj, ne i kemi shqyrtuar veprimet e ndërmarra nga menaxhmenti i lartë, si rezultat i punës së kryer nga auditimi i brendshëm dhe komiteti i auditimit.

Njësia e Auditimit të Brendshëm përbëhet nga drejtori dhe një auditor. Tetë auditimet e planifikuara ishin kryer, të cilat kishin fokus: Të hyrat komunale, pasuritë, prokurimi dhe shpenzimet, subvencionet dhe auditimi i parasë së imët. Në planin strategjik shpenzimet bartnin rrezik të lartë, ndërsa ishin kryer vetëm tre auditime. Kjo reflektohet edhe me mangësi në kontrolle dhe të gjetura në fushën e shpenzimeve të trajtuara më lartë në këtë raport. Puna e kryer ishte e një cilësie të mirë, e mirëmbajtur dhe mirë e dokumentuar.

Rekomandimi

Çështja 5 - Zbatim i dobët i rekomandimeve të NjAB dhe ndikimi i Komitetit të Auditimit - Prioritet i lartë

E gjetura Përkundër faktit që Komiteti i Auditimit kishte pasur katër takime për t'i diskutuar raportet e Auditimit të Brendshëm, zbatimit të rekomandimeve të dhëna nuk i është kushtuar rëndësia e duhur. Bazuar në këtë, nuk ka ndikim të dukshëm të komitetit në adresimin e rekomandimeve apo përmirësimin e kontrolleve operative nga komuna, për fushat ku janë dhënë rekomandimet.

Rreziku Dështimi për të adresuar rekomandimet, rrit rrezikun që dobësitë e identifikuar nga auditimi i brendshëm të mbesin të pa përmirësuara që mund të rezultojë me jo efikasitet të vazhdueshëm organizativ, humbje financiare për komunën dhe vlerë të dobët për para.

Rekomandimi 6 Puna e auditimit të brendshëm duhet të reflektojë planin e bazuar në rrezik dhe fushat me rrezik të lartë, dhe aty ku kontrollet menaxheriale nuk funksionojnë duhet të jenë çështje të rishikimit për AB. Ndërsa, Komiteti i Auditimit duhet ta monitorojë zbatimin e rekomandimeve, dhe aty ku është e nevojshme, të kërkojë shpjegime për moszbatim.

3 Menaxhimi Financiar dhe Kontrolli

3.1 Hyrje

Puna jonë për Menaxhimin Financiar dhe Kontrollin (MFK) jashtë fushave të Qeverisjes të përmendura në kapitullin 2, pasqyron punën e detajuar të ndërmarrë për sistemet e të hyrave dhe shpenzimeve. Si pjesë e kësaj, ne konsiderojmë menaxhimin e buxhetit, çështjet e prokurimit dhe të burimeve njerëzore si dhe pasuritë dhe detyrimet.

3.2 Konkluzioni për Menaxhimin Financiar dhe Kontrollin

Për Komunën e Glllogocit, prokurimi mbetet një segment i cili duhet t'i kushtohet një rëndësi më e madhe, duke kërkuar gjithnjë të zbatohen rregulloret relevante të kësaj fushe, në kontekst të sistemeve financiare, kontrollet mbi shpenzimet në bashkëfinancime duhet tu kushtohet një rëndësi më e madhe, duhet të zbatohen masa në menaxhimin e të arkëtueshmeve si dhe masa më efektive në menaxhimin e borxheve.

3.3 Planifikimi dhe Realizimi i Buxhetit

Ne i kemi shqyrtuar burimet e fondeve buxhetore për komunën, shpenzimet e fondeve sipas kategorive ekonomike dhe të hyrat e arkëtuara. Kjo është paraqitur në tabelat e mëposhtme:

Tabela 1. Burimet e fondeve buxhetore – realizimi ndaj buxhetit (në €)

Përshkrimi	Buxheti fillestar	Buxheti Final ¹	2015 Realizimi	2014 Realizimi	2013 Realizimi
Burimet e Fondeve:	12,118,623	12,828,040	12,246,369	11,356,778	9,669,639
Granti i Qeverisë -Buxheti	10,917,750	11,183,678	11,126,332	10,199,369	8,564,382
Të bartura nga viti paraprak ²		409,638	388,144	122,701	382,455
Të hyrat vetjake ³	1,200,873	1,200,874	714,020	1,011,884	710,067
Donacionet e brendshme	0	22,850	16,873	22,824	12,735
Donacionet e jashtme	0	11,000	1,000	0	0

¹ Buxheti Final – buxheti i aprovuar nga Kuvendi i përshtatur më pas nga Ministria e Financave

² Të hyrat vetjake të Komunave të pashpenzuara në vitin paraprak të bartura në vitin aktual.

³ Pranimet e përdorura nga entiteti për financimin e buxhetit të vet.

Buxheti final është më i lartë se buxheti fillestar për 709,417€. Kjo rritje, kryesisht është rezultat i të hyrave të bartura nga viti paraprak, donacioneve vendore dhe të jashtme dhe rritjeve të buxhetit me vendimet e Qeverisë.

Në vitin 2015, komuna ka ekzekutuar 95% të buxhetit final me një përmirësim prej 5% krahasuar me vitin 2014. Realizimi i buxhetit mbetet në nivel të kënaqshëm, përveç investimeve kapitale, dhe më poshtë jepen shpjegimet për pozitën aktuale.

Tabela 2. Shpenzimet e fondeve sipas kategorive ekonomike- realizimi ndaj buxhetit (në €)

Përshkrimi	Buxheti fillestar	Buxheti Final	2015 Realizimi	2014 Realizimi	2013 Realizimi
Shpenzimet e fondeve sipas kategorive ekonomike:	12,118,623	12,828,040	12,246,369	11,356,778	9,669,639
Pagat dhe Mëditjet	7,420,000	7,708,879	7,688,032	7,047,865	6,040,187
Mallrat dhe Shërbimet	827,829	940,591	919,801	944,456	848,588
Shërbimet komunale	194,300	194,832	193,778	205,915	145,183
Subvencionet dhe Transferet	257,957	270,778	264,584	347,334	181,343
Investimet Kapitale	3,418,537	3,712,960	3,180,174	2,811,208	2,454,338

Shpjegimet rreth ndryshimeve në kategoritë buxhetore janë dhënë si në vijim:

Pavarësisht rritjes në buxhetin për shpenzime kapitale gjatë vitit, 86% e buxhetit ishte shpenzuar (përfshirë këtu edhe shpenzimet gjyqësore të natyrës jo kapitale). Niveli pak më i ultë i ekzekutimit krahasuar me kategoritë tjera, ndërlidhet kryesisht me aktivitetet e vonuara të departamentit të prokurimit, si: të mungesës së kapaciteteve njerëzore dhe planifikimit të dobët të paramasave dhe parallogarive për projektet kapitale që kanë shkaktuar vonesa të ndryshme.

Tabela 3. Të hyrat vetjake për buxhetin e Komunës - ekzekutimi ndaj buxhetit (në €)

Përshkrimi	Buxheti fillestar	Buxheti Final	2015 Pranimet	2014 Pranimet	2013 Pranimet
Të hyrat vetjake	1,201,000	1,200,870	893,870	1,412,7104	1,412,7104

Plani i të hyrave për 2015 ishte realizuar 74%. Në mosrealizimin e planit për 26% kishte ndikuar vendimi i Qeverisë për faljen e borxheve të vjetra. Krahasimi nuk mund të bëhet me vitin e mëparshëm në të cilin kishte hyrje të njëhershme nga shpronësimi i tokave.

Rekomandimi

Çështja 6 – Shpenzimet përmes vendimeve gjyqësore dhe nenit 39.2 të LMFP – Prioriteti i lartë

E gjetura Për shkak se komuna nuk i kishte kryer pagesat me kohë, bazuar në legjislacionin ekzistues, sipas vendimeve gjyqësore si dhe nga pagesat direkte të thesarit (të bazuara në nenin 39.2 të LMFP), nga thesari ishin ekzekutuar 388,590€, kryesisht për shkak të mos pagesës së Operatorëve Ekonomik si dhe punonjësve të arsimit.

Pas auditimit tonë final komuna ishte dakorduar me thesarin që në të ardhmen punëtorët e arsimit, të cilët janë zëvendësues të përfshihen në lista të pagave.

Rreziku Shumat e ekzekutuara të pagesave në bazë të vendimeve gjyqësore ndikojnë në prishjen e bilancit buxhetor dhe rrisin rrezikun që projektet e planifikuara të mos realizohen.

Rekomandimi 7 Kryetari duhet të siguroj se do të bëj një planifikim të mirëfillt të buxhetit, forcojë një disiplinë financiare për kryerjen e pagesave me kohë si dhe do t'i rishikoj të gjitha obligimet e pa paguara në mënyrë që të evitoj vonesat në kryerjen e pagesave. Me rastin e planifikimeve buxhetore, rëndësi parësore

Çështja 7 – Planifikimi i buxhetit – Prioriteti i mesëm

E gjetura Përkundër se komuna ka bërë disa ndryshime buxhetore gjatë vitit 2015, kërkesat e përgjithshme të buxhetit për shpenzime nuk janë përcaktuar në mënyrë që ti adresojnë të gjitha sfidat e paraqitura. Kjo më së shumti është shprehur tek drejtoria e Arsimit, ku mungesa e fleksibilitetit të kufijve buxhetor të ndarë nga MF ka qenë e pamjaftueshme për të mbuluar kostot e pagave për punëtorët zëvendësues.

Rreziku Planifikimi jo i duhur i buxhetit mund të rezultojë me dështime në përmbushjen e objektivave të përgjithshme të organizatës dhe shtyrjen e detyrimeve të vitit aktual tek buxheti i vitit të ardhshëm, duke e reduktuar mundësinë për t'i realizuar në veçanti projektet kapitale të planifikuara.

Rekomandimi 8 Kryetari duhet të siguroj monitorim sistematik të performancës buxhetore dhe të forcoj disiplinën financiare në mënyrë që obligimet të paguhen me kohë dhe jo përmes procedurave të detyrueshme ligjore. Komuna duhet të jetë më e përkushtuar sidomos në përmirësimin e performancës në ekzekutimin e buxhetit për investime kapitale.

3.4 Prokurimi

Rregullat e Prokurimit synojnë të sigurojnë se fondet publike përdoren në mënyrë transparente dhe efikase për të arritur vlerën për para. Korniza ligjore përcakton qartë të drejtat, detyrat dhe përgjegjësitë e të gjitha palëve të përfshira në proceset e prokurimit. Kjo përfshin kërkesën për të ulur rrezikun e mos përfundimit të kontratave dhe ekzekutimin e tyre të dobët. Kjo arrihet përmes zbatimit të një regjimi të ndëshkimeve në lidhje me performancën e dobët si dhe përmes sigurisë së ekzekutimit.

Gjithsej 186 procedura të prokurimit ishin zbatuar në vitin 2015, prej të cilave 14 raste të prokurimit kishin të bënin me vazhdim të punimeve.

Rekomandimet

Çështja 8 – Dobësi sistematike në prokurim – Prioritet i lartë

E gjetura Sipas udhëzimit administrativ të KRPP-së nr. 1/2014 Për përgatitjen e specifikimeve teknike për kontratat për punë, kërkohet që: Specifikat Teknike duhet të përfshijnë, si pjesë substanciale të vetën, një projekt ekzekutiv të përpiluar. Ne kemi vërejtur se asnjë projekt i iniciuar nga komuna, nuk kishte bërë hartimin e projektit ekzekutiv.

Siguria e ekzekutimit të tenderit në dy raste(projekti “Ndërtimi i stadiumit – faza e dytë” si dhe “Infrastruktura në Qytetin e Drenasit-asfaltimi i rrugëve”) nuk është kërkuar nga operatori ekonomik për kontratën e nënshkruar siç kërkohet me ligj, por ajo ishte ofruar vetëm për pjesën e punëve që do kryeshin në vitin 2015.

Në tri raste (kanalizimi i ujërave të zeza në Tërstenik, asfaltimi i rrugës në Qikatovë të vjetër dhe Shtuticë), kemi evidentuar tejkalim në disa pozicione të paguara të kontratës (vlera e tejkalimeve për to ishte 2,345€).

Gjatë auditimit të tenderit “Ndërtimi i Kanalizimit në fshatin Fushticë e Epërme kemi vërejtur se anëtari i njëjtë ka marrë pjesë në komisionin e hapjes si dhe në komisionin e vlerësimit të tenderit.

Në projektin kanalizimi i ujërave të zeza në Tërstenik është përdorur procedura e kuotimit të çmimeve në vend të një procedure të hapur, siç kërkohet nga LPP.

- Rreziku** Mos ndjekja e procedurave të duhura të prokurimit mund të rezultojë në vlerë të dobët për para dhe humbje financiare nga prokurimi si rezultat i zbatimit të dobët të rregulloreve. Ndarja e tenderëve për artikuj të njëjtë, rrit rrezikun që të shmanget konkurrenca dhe blerjet të bëhen me çmime më të larta.
- Rekomandimi 9** Kryetari duhet të inicioj një analizë të plotë pse janë aplikuar praktika të dobëta të prokurimit në këto raste dhe të zbatojë kontrolle të shtuara të cilat sigurojnë se: prokurimet i reflektojnë nevojat; specifikacionet e tenderit i reflektojnë kërkesat aktuale; dhe furnizimet i përmbushin kërkesat e njëjësive kërkuese.

3.5 Shpenzimet jo përmes prokurimit

Shpenzimet jo përmes prokurimit janë shpenzimet për të cilat nuk aplikohen procedurat e prokurimit. Ato kanë të bëjnë me komunalitë, shpenzimet e udhëtimit dhe pagesat me bashkëfinancim.

Rekomandimi

Çështja 9 – Bashkëfinancimi përmes memorandumeve të mirëkuptimit – Prioritet i lartë

- E gjetura** Auditimi i dy mostrave me vlerë prej 23,040€ që lidhen me pagesat ndaj “Caritas Kosova” kanë rezultuar në mangësi në raportet obligative kthyesë të përfituesit. Së pari, asnjë raport nuk ishte përpiluar për mënyrën e shpenzimit të mjeteve nga Caritas, derisa vetëm në janar të 2016 ishte përgatitur raporti përmbledhës nga përfituesi, raport i cili përmbante diferenca në mes të hyrave dhe dëshmive për shpenzime.
- Rreziku** Mekanizmat monitorues në rast se nuk japin efektet e kërkuara mund të rezultojnë në mosarritjen e objektivave të cilat janë përcaktuar në rastet e bashkëfinancimeve. Mungesa e dëshmive adekuate që mbështesin shpenzimet, rrisin rrezikun që pagesat të mos kryhen ashtu siç deklarohen.
- Rekomandimi 10** Kryetari të sigurojë se të gjitha marrëveshjet për bashkëfinancim janë subjekt i monitorimit efektiv, bazuar në kërkesat për raportim për mënyrën e shfrytëzimit, dhe si të tilla janë në pajtim me objektivat e projektit.

3.5.1 Kompensimet (pagat dhe mëditjet)

Pagat dhe Mëditjet procesohen për pagesë përmes një sistemi të centralizuar. Kontrollat kyçe që e konfirmojnë saktësinë dhe plotësinë e pagesave si aprovimi dhe futja në listë të pagave të punonjësve të rinj, verifikimi i numrit të lejuar dhe kontrollat tjera shoqëruese administrohen nga Ministria e Financave. Niveli i aprovimi i buxhetit për paga dhe mëditje bëhet nga asambleja komunale, derisa për aprovimin e shtesave përtej pagave si dhe ndryshimet e nevojshme në këtë cikël deri tek nënshkrimi i listave bëhet nga menaxherët përkatës të linjës.

Buxhetet e alokuara në këtë kategori, nuk janë në harmoni me nevojat aktuale të komunës, respektivisht sektorin e Arsimit i cili është përgjegjës për mbarëvajtjen e procesit mësimor në nivelin komunal, si dhe duke marrë parasysh tavanet e përcaktuara nga Ministria e Financave, edhe këtë vit komuna e Glllogocit është duke u përballur me sfidën e angazhimit të punëtorëve jashtë listës së pagave.

Rekomandimi

Çështja 10 – Angazhimi i punëtorëve në arsim jashtë planifikimit buxhetor dhe listës së pagave – Prioriteti i lartë

E gjetura Duke u ndikuar nga prioritetet e mbarëvajtjes së procesit mësimor kundrejt mungesës së buxhetit në kategorinë paga dhe mëditje, Komuna e Glllogocit gjatë vitit 2015 kishte angazhuar mbi 23 punonjës si zëvendësues për të cilët nuk kishte buxhet të lejuar. Si rezultat i kësaj, nuk ka mundur t'i përfshij në listën e pagave. Kjo çështje është duke u trashëguar nga vitet e mëhershme dhe vazhdon të ndodhë edhe në vitin 2016. Të drejtën e kompensimit të tyre këta punëtor janë duke e realizuar përmes padive gjyqësore. Punonjësit kanë bërë padi gjyqësore ndaj komunës dhe kërkesa për ekzekutim direkt nga thesari për pagat e tyre. Për vitet 2014/2015, mbi 191 pagesa të tilla janë kryer nga thesari dhe me vendime gjykatash. Më hollësisht, çështja e këtyre pagesave është trajtuar në seksionin 1.3 rreziqet domethënëse.

Rreziku Një formë e tillë e angazhimit të stafit arsimor në mungesë të buxhetit rrjedhimisht mos futja në listë të pagave, kanë rezultuar në padi gjyqësore dhe ekzekutime direkte nga thesari dhe kanë shkaktuar implikime buxhetore për komunën, duke ekspozuar komunën para një rreziku mjaft të madh në financimin e operacioneve të rregullta.

Rekomandimi 11 Kryetari duhet të siguroj që kjo çështje të trajtohet nga të gjithë akterët e përfshirë në këto procese, siç është Ministria e Financave, Ministria e Arsimit dhe Qeveria, për të gjetur një zgjidhje të përshtatshme për këtë problem. Përveç kësaj, nevojitet një planifikim më i mirë i stafit gjatë procesit buxhetor.

3.5.2 Subvencionet dhe Transferet

Subvencionet janë transfere të njëanshme të cilat nuk lidhen me mallra dhe shërbime. Ato kryesisht u ndahen entiteteve publike dhe jo publike dhe personave fizik në nevojë. Kontrollat e caktuara nga komuna përcaktohen me rregulloren e brendshme dhe udhëzimet e përgjithshme të shpenzimit të parasë publike. Përkundër vërejtjeve të viteve të kaluara, ende nuk është përmirësuar menaxhimi i subvencioneve nga Komuna e Gllogocit.

Rekomandimi

Çështja 11 - Mungesë barazimesh në raportet kthyes - prioritet i mesëm

E gjetura Në dy mostra të audituara, të përfituesit “Handi Kos” në shumë prej 6,000€, kemi vërejtur se raportet narrative financiare të përfituesve nuk mbështeteshin me dëshmitë relevante. Analizimi i raportit narrativ të dorëzuar nga përfituesi nuk arsyetonte me dëshmi mënyrën e shpenzimit të mjeteve, dhe po ashtu nuk kishte barazime të gjendjeve.

Rreziku Mungesa e mekanizmit monitorues mund të rezultojë në mosarritjen e objektivave të subvencioneve dhe rrit rrezikun për pagesa të parregullta. Mungesa e dëshmive adekuate që mbështesin shpenzimet, rrisin rrezikun që pagesat të mos kryhen ashtu siç deklarohen.

Rekomandimi 12 Kryetari të sigurojë se të gjitha subvencionet janë subjekt i monitorimit efektiv bazuar në kërkesat për raportim për mënyrën e shfrytëzimit të subvencioneve. Aty ku këto kërkesa nuk respektohen, duhet të ketë konsekuenca adekuate në mënyrë që qëllimi i tyre të shkojë në përmbushjen e objektivave të përcaktuara.

3.6 Të Hyrat (përfshirë të hyrat vetjake)

Të hyrat e arkëtuara nga komuna gjatë vitit 2015 në total ishin 857,865€. Këto kishin të bëjnë kryesisht me tatimin në pronë, lejet e ndërtimit, të hyrat nga qiratë dhe të hyrat nga taksat administrative. Ekziston nevoja për përmirësim në disa procese dhe kontrole që kanë të bëjnë me planifikimin dhe mbledhjen e të hyrave, me qëllim të rritjes së të hyrave.

Ne nuk kemi rekomandime në këtë fushë.

3.6.1 Pasuritë kapitale dhe jo-kapitale

Menaxhimi i pasurisë është një pjesë e rëndësishme e menaxhimit financiar dhe kontrollit në sektorin publik. Një menaxhim i mirë i pasurive kërkon që komuna të ketë një regjistër të plotë të pasurive, procedura të kontrollit dhe menaxhimit të tyre dhe të azhurnojë vazhdimisht ndryshimet në regjistrat e saj.

Të gjitha çështjet domethënëse rreth pasurisë janë trajtuar në seksionin 1.3 Rreziqet domethënëse për Pasqyrat Vjetore Financiare.

Vlera neto e pasurive të komunës në vitin 2015 ishte 494,413,900€ dhe është shpalosur në PVF.

Ne nuk kemi rekomandime në këtë fushë.

3.6.2 Trajtimi i të arkëtueshmeve

Komuna nuk ka arritur t'i arkëtoj të gjitha borxhet për të cilat ka ofruar shërbime. Struktura e llogarive të arkëtueshme përbëhet kryesisht nga: Tatimi në pronë, të hyrat nga qiratë dhe taksat e aktivitetit të biznesit. Mungesa e politikave adekuate dhe masave konkrete për mbledhjen e të hyrave të grumbulluara, ka rezultuar me nivele të larta të llogarive të arkëtueshme. Megjithatë, vlen të theksohet se ligji për faljen e borxheve mund të ketë ndikuar në rënien e normës së inkasimit të borxheve të mbetura nga vitet e kaluara.

Rekomandimi

Çështja 12 – Mungesa e masave efektive për mbledhjen e borxheve – Prioritet i lartë

E gjetura Borxhet totale ndaj komunës, në fund të vitit 2015 ishin 1,719,850€, pa ndonjë ndryshim të theksuar nga viti i kaluar. Sfidë kryesore mbetet inkasimi i tatimit në pronë në vlerë 1,311,790€, pastaj, taksat komunale 283,850€, qiraja nga prona dhe objektet 62,090€, dhe nga lejet e ndërtimit 62,120€. Të hyrat nga lejet e ndërtimit të pa arkëtuara në vitet e më hershme janë rritur për 24% këtë vit, dhe kapin shumën 62,120€. Ato do duhej të arkëtoheshin të plota në momentin e lëshimit të lejes, mirëpo komuna kishte mundur pagesën me këste dhe pjesa e mbetur për pagesë nuk është kryer ende.

Rreziku Mungesa e masave efektive për të inkasuar llogaritë e arkëtueshme, mund të rezultojë me rritjen e këtyre llogarive, dhe rrjedhimisht edhe me humbje financiare për komunën. Gjithashtu, kjo redukton edhe fleksibilitetin e komunës ndaj shpenzimeve të planifikuara që financohen nga të hyrat vetjake.

Rekomandimi 13 Kryetari duhet ta shqyrtoj gjendjen e këtyre llogarive, të analizoj arsyet për akumulimin e këtyre shumave të konsiderueshme dhe të ndërmerr veprime efektive për maksimizimin e shkallës së inkasimit. Procesi i monitorimit sistematik të masave dhe politikave për rritjen e inkasimeve, duhet të jetë gjithashtu pjesë e shqyrtimeve të rregullta të menaxhmentit.

3.6.3 Trajtimi i borxheve

Pasqyra e detyrimeve të papaguara ndaj furnitorëve në fund të vitit 2015 ishte 187,790€. Këto detyrime janë bartur për t'u paguar në vitin 2016. Në këtë vit janë rritur obligimet në nivel domethënës në krahasim me vitin paraprak që ishin 36,037€. Kjo rritje është ndikuar nga proceset formale të zbatuara nga komuna për qarkullimin e informacionit përmes arkivës, ku me këtë rast faturat i janë adresuar drejtorive përkatëse dhe ka pasur një transparencë në rritje. Megjithatë, auditimi ynë ka identifikuar se ende duhet të forcohet kontrolli në këtë fushë.

Rekomandimi

Çështja 13 - Proces jo efektiv i raportimit të obligimeve - Prioriteti i lartë

E gjetura Proceset aktuale të cilat përdoren për shlyerjen e faturave të pa paguara nuk janë të duhura pasi që ende nuk ka procedurë të shkruar për qarkullimin e informacionit përmes arkivës, dhe si të tilla nuk sigurojnë se të gjitha faturat e pa paguara nga departamentet tjera përcillen me kohë tek Zyrtari Kryesor Financiar për t'u pasqyruar në raportet mujore të obligimeve dhe PVF.

Auditimi ynë për plotësinë e shpalosjes së obligimeve në PVF ka rezultuar në dy raste kur janë shlyer obligime nga vitet e kaluara të cilat nuk ishin raportuar si obligime të këtij viti (vlera e këtyre obligimeve ishte 15,822€).

Poashtu, edhe detyrimet ndaj punonjësve të arsimit të cilat kanë rrjedhur si rezultat i mos futjes në listë të pagave gjatë viteve të më hershme dhe në vijim nuk janë prezantuar në shuma të plota dhe të sakta në PVF. Kjo, si rezultat i kuptimit të dobët të kërkesave të raportimit.

Komuna përballet edhe me detyrime kontingjente në vlerë 250,000€. Këto obligime të papaguara dhe detyrimet kontingjente ngarkojnë drejtpërsëdrejti buxhetin e vitit 2015, siç janë rastet e pagesave direkte nga thesari.

Rreziku Rritja e obligimeve të papaguara dhe detyrimeve kontingjente, shton rrezikun që buxheti të jetë subjekt i ekzekutimeve direkte nga MF dhe vendimeve gjyqësore. Mbështetja vetëm në procese formale dhe të pa dokumentuara të raportimit të obligimeve financiare, rrisin rrezikun që pozita financiare e komunës të vështirësohet në rrjedhat e ardhshme të operacioneve, si dhe që PVF të mos pasqyrojnë gjendjen reale.

Rekomandimi 14 Kryetari duhet të sigurojë se aranzhimet duhet të jenë më të avancuara për të konsoliduar plotësinë e obligimeve dhe të kërkoj nga zyrtarët përgjegjës përcjelljen e faturave të pa paguara tek departamenti i financave. Për trajtimin e detyrimeve kontingjente, në koordinim me përfaqësuesin ligjor të komunës, duhet të ndërmerret një rishikim të gjendjes së detyrimeve, për të përcaktuar prioritetin e pagesave, për të shmangur mundësinë e ekzekutimeve direkte nga MF.

Shtojca I: Qasja dhe metodologjia e auditimit

Përgjegjësitë e Auditorit dhe të atyre të ngarkuar me qeverisje janë dhënë në hollësi në Opinionin e përcaktuar në kapitullin 1.2 të këtij raporti.

Derisa rezultat kyç i punës sonë është opinionin e auditimit, ky raport pasqyron tërësinë e punës sonë me fokus të veçantë edhe në Çështjet e Qeverisjes përfshirë Menaxhimin Financiar dhe Kontrollin. Kjo e fundit mbështetet në programin tonë të gjerë të auditimit të pajtueshmërisë të bazuar në rrezik.

Përmbledhja e përgjithshme ka për qëllim t'i nxjerrë në pah gjetjet kryesore të auditimit dhe veprimet kyçe për të cilat Kryetari duhet të sigurojë se janë ndërmarrë për t'i adresuar dobësitë e identifikuara të menaxhimit/të kontrollit.

Raporti i detajuar ofron një përmbledhje të gjerë të të gjeturave tona të auditimit me theks të veçantë në përcaktimin e shkakut të të gjeturave të auditimit dhe në dhënien e rekomandimeve të përshtatshme për t'i adresuar ato. Për të qenë më i plotë, ne kemi përfshirë çështjet e identifikuara gjatë auditimit të ndërmjetëm aty ku ato kanë mbetur relevante. Të gjeturat tona janë definuar si:

Të prioritetit të lartë – Çështjet të cilat nëse nuk adresohen mund të rezultojnë në dobësi materiale në kontrollin e brendshëm dhe ku veprimi i marrë do të ofrojë mundësinë për përmirësimin e efikasitetit dhe efektivitetit të kontrolleve të brendshme; dhe

Të prioritetit të mesëm - Çështje të cilat mund të mos rezultojnë në dobësi materiale, por ku veprimi i marrë gjithashtu do të ofrojë mundësinë për përmirësimin e efikasitetit dhe efektivitetit të kontrolleve të brendshme.

Të gjeturat që konsiderohen me prioritet të ulët i janë raportuar veçmas stafit të financave.

Procedurat tona kanë përfshirë rishikimin e kontrolleve të brendshme, të sistemeve të kontabilitetit, teste të ndërlidhura substanciale si dhe aranzhimet e ndërlidhura të qeverisjes deri në atë masë sa që konsiderohet e nevojshme për kryerjen efektive të auditimit. Të gjeturat e auditimit nuk duhet të konsiderohen sikur përfaqësojnë një pasqyrë gjithëpërfshirëse të të gjitha dobësive që mund të ekzistojnë, apo edhe të gjitha përmirësimeve që mund të bëhen në sistemet dhe procedurat që kanë operuar.

Shtojca II: Shpjegim i llojeve të ndryshme të opinioneve të aplikuara nga ZAP

(e shkëputur nga ISSAI 200)

Forma e opinionit

147. Auditori duhet të japë një **opinion të pa-modifikuar** nëse arrin në përfundimin se pasqyrat financiare janë përgatitur, në të gjitha aspektet materiale, në pajtim me kornizën e zbatueshme financiare.

Nëse auditori, bazuar mbi dëshmitë e marra të auditimit, arrin në përfundimin se pasqyrat financiare si tërësi përmbajnë keqdeklarime materiale ose nuk arrin të marrë dëshmi të mjaftueshme auditimi për të nxjerrë përfundimin se pasqyrat financiare si tërësi nuk përmbajnë keqdeklarime materiale, atëherë ai duhet të modifikojë opinionin në raportin e auditorit sipas pjesës që flet për ‘Përcaktimin e llojit të modifikimit që i bëhet opinionit të auditorit’.

148. Nëse pasqyrat financiare të përgatitura sipas kërkesave të një kornize për prezantim të drejtë nuk arrijnë të japin një paraqitje të drejtë, auditori duhet të diskutojë çështjen me menaxhmentin dhe, varësisht nga kërkesat e kornizës së zbatueshme për raportim financiar dhe nga mënyra se si zgjidhet çështja, të përcaktojë nëse është e nevojshme të modifikojë opinionin e auditimit.

Modifikimet që i bëhen opinionit në raportin e auditorit

151. Auditori duhet të modifikojë opinionin në raportin e auditorit në rast se, duke u bazuar në dëshmitë e marra të auditimit, arrin në përfundimin se pasqyrat financiare si tërësi përmbajnë gabime materiale, ose në qoftë se auditori nuk ka mundur të marrë dëshmi auditimi të mjaftueshme dhe të përshtatshme për të nxjerrë përfundimin se pasqyrat financiare si tërësi nuk përmbajnë keqdeklarime materiale. Auditorët mund të japin tre lloje opinionesh të modifikuara: opinion të kualifikuar, opinion të kundërt dhe mohim të opinionit.

Përcaktimi i llojit të modifikimit që i bëhet opinionit të auditorit

152. Vendimi se cili lloj i opinionit të modifikuar është i përshtatshëm varet nga:

- Natyra e çështjes që i jep shkas modifikimit – d.m.th nëse pasqyrat financiare përmbajnë keqdeklarime materiale ose, në rast se ishte e pamundur për të marrë dëshmi auditimi të mjaftueshme dhe të përshtatshme, mund të përmbajnë keqdeklarime materiale; dhe
- Gjykimi i auditorit rreth përhapjes së efekteve ose efekteve të mundshme që çështja ka në pasqyrat financiare.

153. Auditori duhet të japë një **opinion të kualifikuar nëse**: (1) pasi ka marrë dëshmi auditimi të mjaftueshme dhe të përshtatshme, auditori arrin në përfundimin se keqdeklarimet, ose individualisht ose së bashku, janë materiale por nuk janë përhapur në pasqyrat financiare, ose (2) nëse auditori nuk ka mundur të marrë dëshmi auditimi të mjaftueshme dhe të përshtatshme në të cilat të bazojë një opinion, por arrin në përfundimin se efektet e çdo gabimi të pazbuluar mbi pasqyrat financiare kanë mundur të jenë materiale por jo të përhapura.

154. Auditori duhet të japë një **opinion të kundërt nëse**, pasi ka marrë dëshmi auditimi të mjaftueshme dhe të përshtatshme, auditori arrin në përfundimin se keqdeklarimet, ose individualisht ose së bashku, janë edhe materiale edhe të përhapura në pasqyrat financiare.

155. Auditori duhet të japë **mohim të opinionit nëse**, pasi nuk ka mundur të marrë dëshmi auditimi të mjaftueshme dhe të përshtatshme në të cilat të bazojë një opinion, auditori arrin në përfundimin se efektet e çdo gabimi të pazbuluar mbi pasqyrat financiare kanë mundur të jenë edhe materiale edhe të përhapura. Nëse, pas pranimi të angazhimit, auditori bëhet i vetëdijshëm se menaxhmenti ka imponuar një kufizim të fushëveprimit të auditimit, për të cilin auditori konsideron se mund të rezultojë në nevojën për të shprehur një opinion të kualifikuar ose mohim opinionit mbi pasqyrat financiare, auditori duhet të kërkojë nga menaxhmenti ta heqë atë kufizimin.

Nëse auditori jep një opinion të modifikuar, ai duhet të modifikojë edhe titullin për të korresponduar me llojin e opinionit i shprehur. ISSAI 1705 jep udhëzime shtesë rreth gjuhës specifike që duhet përdorur kur jepet një opinion dhe për të përshkruar përgjegjësinë e auditorit. Ajo gjithashtu përfshin shembuj ilustrues të raporteve.

Paragrafët e Theksimit të Çështjes dhe paragrafët e Çështjeve të Tjera në raportin e auditorit

157. Nëse auditori e konsideron të nevojshme për të tërhequr vëmendjen e përdoruesve në një çështje të paraqitur ose shpalosur në pasqyrat financiare, e cila është sa e rëndësishme aq edhe thelbësore që ata të kuptojnë pasqyrat financiare, por ka prova të mjaftueshme e të përshtatshme se çështja nuk përmban keqdeklarime materiale në pasqyrat financiare, auditori duhet të përfshijë një paragraf të Theksimit të Çështjes në raportin e tij. Paragrafët për Theksimin e Çështjes duhet t'i referohen vetëm informacionit të paraqitur ose shpalosur në pasqyrat financiare.

158. Një paragraf i Theksimit të Çështjes duhet:

- Të përfshihet menjëherë pas opinionit;
- Të ketë titullin 'Theksim i Çështjes' ose ndonjë titull tjetër të përshtatshëm;
- Të përmbajë një referencë të qartë ndaj çështjes që theksohet dhe të tregojë se në ç' pjesë të pasqyrave financiare mund të gjenden shpalosjet relevante që e përshkruajnë plotësisht çështjen;
- Të tregojë se opinionit i auditimit nuk është modifikuar për sa i përket çështjes të theksuar.

159. Nëse auditori e konsideron të nevojshme për ta komunikuar një çështje, përveç atyre që janë paraqitur ose shpalosur në pasqyrat financiare, e cila, në gjykimin e auditorit, është e rëndësishme për përdoruesit në mënyrë që ta kuptojnë auditimin, përgjegjësitë e auditorit apo raportin e auditimit, dhe me kusht që kjo nuk është e ndaluar me ligj ose rregullore, duhet të përpilohet një paragraf me titullin "Çështje Të Tjetra", apo ndonjë titull tjetër të përshtatshëm. Ky paragraf duhet të paraqitet menjëherë pas opinionit dhe pas çdo paragrafi të Theksimit të Çështjes.

Shtojca III: Rekomandimet e vitit paraprak

Komponenti i Auditimit	Rekomandimet e dhëna	Të implementuara	Të adresuara por jo te implementuara	Të pa adresuara
2.2 Rreziqet sinjifikante Çështja 1 – Regjistër jo i plotë dhe jo i besueshëm i pasurive në mungesë të regjistrimit të investimeve në vijim dhe mos përdorimit të modulit E-pasuria – Prioriteti i lartë	Kryetari duhet të siguroj vazhdimin e procesit të regjistrimit të të gjitha pasurive, ku rol kyç në këtë proces duhet të ketë Drejtoria e Kadastrit, duke siguruar/ofruar të gjitha të dhënat mbi pronat publike në posedim të komunës. Më pas, ne do të sugjeronim që një komision i veçantë duhet të bëjë një vlerësim dhe një raport t'ia dorëzojë zyrtarit të pasurive për t'i proceduar regjistrimet e duhura në sistemin e SIMFK (moduli i pasurive). Gjithashtu, në fund të vitit duhet të kryhet inventarizimi i tërësishëm për të konfirmuar ekzistencën e pasurive (në veçanti të pasurive të luajtshme). Të funksionalizohet përdorimi i modulit E-Pasuria për të konfirmuar saktësinë dhe plotësinë e pasurive nën 1,000€. Të gjitha aktivitetet duhet të kryhen para se PVF-të e vitit 2015 të jenë dorëzuar.	X		
Çështja 2 – Keq klasifikimi material i shpenzimeve të Mallrave dhe Shërbimeve dhe Subvencioneve si Investime Kapitale – Prioriteti i lartë	Për vitin 2015 Kryetari duhet të sigurojë se planifikimet buxhetore do të përmirësohen dhe të gjitha shpenzimet do të bëhen në pajtim me ndarjet fillestare të buxhetit, duke eliminuar mundësinë e përdorimit të fondeve nga një kategori për qëllime të një kategorie tjetër pa aprovimet e duhura			X
Çështja 3 – Mungesa e proceseve formale të identifikimit dhe raportimit të Pagesave nga Palët e Treta në PVF – Prioriteti i lartë	Procesi i identifikimit të pagesave nga palët e treta do duhej të ishte i thjeshtë dhe i lehtë sepse komuna i njeh përfituesit dhe financuesit e pagesave. Kryetari duhet të siguroj se para se PVF të hartohen konfirmimi i			X

	këtyre pagesave bëhet prej përfituesve. Në rast se nuk ka informacione nga përfituesit, atëherë mund të shfrytëzohen informacionet nga donatorët. Për të mbështetur këtë proces, nevojitet një koordinim më i mirë i brendshëm			
2.3 Pajtureshmëria me PVF dhe kërkesat tjera për raportim Çështja 4 - Mangësi dhe keq prezantim i informatave në PVF - Prioritet i lartë	Kryetari duhet të sigurojë që plani i hartimit të PVF 2015 të përfshijë rishikimin në hollësi të draft PVF-ve nga Menaxhmenti, me fokus të veçantë në fushat me rrezik të lartë dhe/ose fushat ku janë identifikuar gabime në vitet e mëparshme. Deklarata e bërë nga Kryetari dhe ZKF nuk duhet të dorëzohet, përveç nëse në të gjitha draft PVF-të janë zbatuar të gjitha kontrollet e nevojshme duke përfshirë këtu edhe një rishikim të dytë të pavarur të punës së ZKF-së. Për të shmangur përsëritjen e gabimeve në të ardhmen, kryetari duhet të inicioj që të ndiqen trajnimet/udhëzimet e Thesarit që organizohen çdo fund vit lidhur me hartimin e PVF-ve.	X		
3 Rekomandimet e vitit paraprak Çështja 5 - Adresimi i rekomandimeve nga viti paraprak - Prioritet i lartë	Kryetari duhet të forcoj masat e llogaridhënies lidhur me adresimin e plotë rekomandimeve. Një plan veprimi, i rishikuar, duhet të përcaktojë saktë afatet kohore, aktivitetet specifike dhe stafin përgjegjës për adresimin sipas prioriteteve të rekomandimeve të bëra nga AP, fillimisht në fushat më të rëndësishme, si dhe ky raport të diskutohet në Kuvend Komunal		X	
4.1 Qeverisja e mirë Çështja 6 - Aranzhimet e përgjithshme të qeverisjes - Prioriteti i lartë	Kryetari duhet të siguroj se do bëjë një rishikim të rregullimeve ekzistuese të qeverisjes/llogaridhënies dhe të kërkesave shoqëruese të raportimit në Komunë. Veprime duhet të ndërmerren për të siguruar një menaxhim efektiv operativ të Komunës dhe arritjen e objektivave strategjike.		X	

4.2 Planifikimi dhe realizimi i Buxhetit Çështja 7 – Shpenzimet përmes vendimeve gjyqësore dhe Nenit 39.2 të LMFP – Prioriteti i lartë	Kryetari duhet të siguroj se do të bëj një planifikim të mirëfilltë të buxhetit; forcojë një disiplinë financiare për kryerjen e pagesave me kohë si dhe do t'i rishikoj të gjitha obligimet e pa paguara në mënyrë që të evitoj vonesat në kryerjen e pagesave.			X
Çështja 8 – Planifikim i dobët dhe realizim i ulët i buxhetit – Prioriteti i mesëm	Kryetari duhet të siguroj monitorim sistematik të performancës buxhetore në baza mujore dhe të identifikojë dhe adresojë barrierat për të përmirësuar nivelin e realizimit të buxhetit. Nëse supozimet e buxhetit fillestar janë të pasakta, këto duhet të rishikohen në buxhetin final.	X		
4.4.1 Prokurimi Çështja 9 – Menaxhim dhe kontroll i dobët për shpenzimet e naftës për ngrohje –Prioriteti i lartë	Kryetari duhet të shqyrtojë arsyet pse janë zbatuar kontrole të dobëta në menaxhimin e kontratave dhe të analizoj arsyet për pagesa më të larta. Gabimet në shpenzimet e paguara më shumë, duhet të korrigjohen me operatorin dhe raste të tilla duhet eliminohen në të ardhmen.	X		
Çështja 10 – Dobësi sistematike në prokurim – Prioritet i lartë	Kryetari duhet të inicioj një analizë të plotë pse janë aplikuar praktika të dobëta të prokurimit në këto raste dhe të zbatojë kontrole të shtuara të cilat sigurojnë se: prokurimet i reflektojnë nevojat; specifikacionet e tenderit i reflektojnë kërkesat aktuale; dhe furnizimet i reflektojnë kërkesat e drejtorive. Në përgjithësi, kontrollet e prokurimit duhet që dukshëm të forcohen.		X	
Çështja 11 – Dobësi jo sistematike të prokurimit – Prioritet i mesëm	Kryetari duhet të kryejë një rishikim të brendshëm për të përcaktuar pse kërkesat e prokurimit nuk janë adresuar në të gjitha rastet e prokurimit dhe të zbatojë kontrole të shtuara për të siguruar se dobësitë e identifikuar janë adresuar.	X		

4.4.2 Shpenzimet jo përmes prokurimit Çështja 12 – Kontrolle të dobëta për shpenzimet e ujit për shkollat fillore dhe të mesme – Prioriteti i lartë	Kryetari duhet të inicioj një shqyrtim të plotë të arsyeve pse janë zbatuar kontrolle të dobëta ndaj shpenzimeve dhe të sigurojë vendosjen e proceseve formale të verifikimit të faturave. Shqyrtimi duhet të përfshij krahasimin e faturave me sasinë e ujit të harxhuar, dhe aty ku vërehen devijime të mëdha, ato duhet të hetohen dhe të qartësohen.	X		
Çështja 13 – Pagesa bazuar vetëm në marrëveshje të mirëkuptimit në mungesë të dëshmive adekuate - Prioriteti i lartë	Kryetari duhet t'i rishikojë të gjitha marrëveshjet ekzistuese për bashkëfinancim duke analizuar racionalitetin për pagesat si para dhënie –pagesat në kohën e nënshkrimit të marrëveshjeve. Përveç kësaj, marrëveshjet e bashkëfinancimit duhet të azhurnohen për të formuar një bazë për raportim të rezultateve të implementimit të projekteve dhe monitorim efektiv. Raportet finale duhet të bëhen publike për të siguruar transparencë në/ dhe llogaridhënie për mënyrën e shpenzimit të parasë publike.		X	
4.4.3 Kompensimet (pagat dhe mëditjet) Çështja 14 – Angazhimi i punonjësve të arsimit jashtë planifikimit buxhetor dhe listës së pagave – Prioriteti i mesëm	Kryetari duhet të siguroj që kjo çështje të ngritët edhe në nivel të asociacionit të komunave në bashkëpunim me Ministrinë e Arsimit për të gjetur një zgjidhje të përshtatshme për këtë problem. Përveç kësaj, nevojitet një planifikim më i mirë i stafit gjatë procesit buxhetor.			X
4.4.4 Subvencionet dhe Transferet Çështja 15 – Monitorim i dobët dhe mungesa e raportimeve financiare kthyesë - Prioritet i mesëm	Kryetari të sigurojë se të gjitha subvencionet janë subjekt i monitorimit efektiv bazuar në kërkesa qartë të përcaktuara për raportim për mënyrën e shfrytëzimit të subvencioneve. Aty ku kërkesat nuk respektohen, masa adekuate duhet të ndërmerren, si suspendimi i pagesave.		X	

Çështja 16 – Nivel i lartë i Llogarive të Arkëtueshme dhe mungesa e strategjive dhe veprimeve efektive për mbledhjen e tyre – Prioritet i mesëm	Kryetari të siguroj një shqyrtim rigoroz të të arkëtueshmeve për të përcaktuar çka mund të mbliidhet dhe të aplikojë masat ligjore për maksimizimin e niveleve të inkasimit. Veprime konkrete duhet të ndërmerren përfshirë masat ligjore apo edhe revokimin e lejeve të objektit ndaj borxhlinjve.			X
4.5.3 Trajtimi i borxheve Çështja 17 – Proces jo efektiv i raportimit të obligimeve – Prioriteti i lartë	Kryetari duhet të sigurojë se aranzhimet duhet të jenë më pro aktive për të konsoliduar plotësinë e obligimeve duke mos lënë vetëm në vullnetin dhe/ose neglizhencën e zyrtarëve për të përcjellë faturat e pa paguara tek departamenti i financave. Procesi aktual duhet të rishikohet për të siguruar raportim efektiv të obligimeve.			X
4.6 Sistemi i auditimit të brendshëm Çështja 18 – Zbatim i dobët i rekomandimeve të NjAB dhe ndikimi i Komitetit të Auditimit – Prioritet i lartë	Kryetari duhet t'i përcaktojë arsyet për nivelin e ulët të adresimit të rekomandimeve dhe të siguroj se janë përgatitur plane të veprimit për adresimin e rekomandimeve, duke përfshirë kohën dhe stafin kyç përgjegjës. Puna e auditimit të brendshëm duhet të reflektojë planin e bazuar në rrezik dhe fushat me rrezik të lartë dhe aty kontrollet menaxheriale nuk funksionojnë duhet të jenë prioritet i AB. Ndërsa, Komiteti i Auditimit duhet ta monitorojë zbatimin e rekomandimeve, dhe aty ku është e nevojshme, të kërkojë shpjegime për moszbatim.		X	